

Aan: vaste Kamercommissie voor SZW
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG
E; cie.szw@tweedekamer.nl

Datum: 19 november 2024
Kenmerk: 24-061
Onderwerp: Inbreng MIND begrotingsbehandeling ministerie SZW
Contact: Laurien de Vos E laurien.devos@wijzijnmind.nl M 0628934290
Thomas Pruijsen E thomas.pruijsen@wijzijnmind.nl M 0630467036

Geachte Kamerleden,

Op dinsdag 26 november vindt in de Tweede Kamer het plenaire debat plaats over de begrotingsstaten van het ministerie van Sociale zaken en werkgelegenheid (SZW). Met deze brief levert MIND, de landelijke koepel van cliënten, patiënten en naasten in de ggz, inbreng voor dit debat. Hierbij stellen we rust, stabiliteit en zekerheid centraal voor alle mensen die psychisch in het leven zijn vastgelopen. Wij leggen uit waarom deze factoren voor onze achterban zo belangrijk zijn en hoe de minister van SZW deze kan hanteren binnen zijn begroting.

Grote relatie tussen geldzorgen en mentale gezondheid

Onderzoeken hebben in de afgelopen jaren de invloed van armoede op de psychische gezondheid aangetoond. Hieruit blijkt dat mensen met geldzorgen drie keer zo veel kans hebben op het ontwikkelen van een psychische aandoening¹. De kans op herstel is daarbij vier keer zo klein ten opzichte van mensen met een psychische aandoening die geen geldzorgen hebben¹. Een derde van de mensen met een uitkering is cliënt in de GGZ en 60% van de kosten in de GGZ wordt gemaakt voor mensen met een uitkering². Onderzoek onder het panel "Psychisch gezien" van Trimbos toonde daarnaast aan dat meer dan de helft van de mensen met een ernstige psychische aandoening onder de armoedegrens leeft³.

Conclusies rapport Sociaal minimum niet overgenomen

Bestaanszekerheid was een heet hangijzer in alle verkiezingsdebatten. In 2023 kwam de Commissie Sociaal Minimum bovendien met haar eindrapport waarin de Commissie⁴ de bestaanszekerheid komt daardoor voor deze groep mensen in het gedrang. In het regeerprogramma zijn vervolgens enkele positieve afspraken gemaakt. Bijvoorbeeld het verhogen van toeslagen en het verhogen van

¹ <https://www.ggztotaal.nl/nw-29166-7-3906895/nieuws/relatie-tussen-armoede-en-mentale-problemen-opnieuw-bevestigd.html>

² <https://sociaalweb.nl/beleid/kamerbrief-cijfers-en-initiatieven-samenwerking-ggz-werk-inkomen/>

³ [AF2117-Financiële-situatie20018-van-mensen-met-ernstige-psychische-aandoeningen.pdf](#)

⁴ [Een zeker bestaan - Naar een toekomstbestendig stelsel van het sociaal minimum | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)

inkomsten voor specifieke groepen⁵. Het minimumloon, en de daaraan gekoppelde bijstand, is echter niet verder verhoogd in het regeerprogramma. Ook wordt de bestaanszekerheid voor mensen met een psychische aandoening die niet kunnen werken verkleind, door afschaffing van de tegemoetkoming arbeidsongeschiktheid. In een gezamenlijke brief met leder(in) hebben we hier al tegen geageerd. Maar in deze brief vragen we u om de minister te verzoeken om ook de andere conclusies uit het rapport Sociaal minimum over te nemen.

- ***We roepen op om alle conclusies over te nemen uit het rapport Sociaal Minimum en de aanbevelingen binnen een aangegeven tijdpad te implementeren, om op die manier de bestaanszekerheid van juist de meest kwetsbare mensen te versterken.***

Grote verschillen tussen gemeenten

In de huidige situatie bestaan er grote verschillen en veel willekeur tussen de verschillende armoederegelingen van de 342 gemeentes. De grenzen waarbij mensen aanspraak kunnen maken op vergoeding van kosten voor deelname aan de sportvereniging, schoolspullen of voor bijvoorbeeld vervanging van witgoed verschilt tussen gemeenten onderling. Verontwaardigd zijn wij over casuïstiek die ons onlangs bereikte over voedingsgeld van cliënten die intramuraal wonen in ggz-instelling dat werd gekort op bijstandsuitkeringen⁶ en over een afwijzing van bijzonder bijstand voor een nieuwe koelkast⁷. Deze berichten zorgen voor meer onzekerheid, angst en meer onrust in onze achterban. Mensen ervaren bovendien veel stress bij het aanvragen van al deze verschillende regelingen. Volgens de letter van de wet moeten mensen geld sparen om tegenvallers op te kunnen vangen. In het rapport sociaal minimum werd geconcludeerd dat mensen afhankelijk van een bijstandsuitkering hiertoe niet in staat zijn. Wanneer iemand dit wel probeert worden onmiddellijk nadelige gevolgen ervaren, zoals bijvoorbeeld de afvalstoffenheffing, die niet meer wordt kwijtgescholden wanneer je een klein beetje spaargeld hebt. Hierbij kennen alle gemeentes opnieuw andere grenzen en ook binnen gemeentes kennen regelingen verschillende grenzen van wanneer kosten worden kwijtgescholden of wanneer compensatie kan worden aangevraagd. Het VN Comité sprak Nederland onlangs ook aan, in het kader van VN-verdrag Handicap, op de discriminatie op postcode en op huishoudsamenstelling in de mate waarin aan eigen bestaanszekerheid kan worden voldaan.

- ***Wij roepen op om met meer gecentraliseerde grenzen te komen zodat de bestaanszekerheid in heel het land wordt gegarandeerd.***
- ***Wij roepen op om de kostendelersnorm af te schaffen en naar het individu te kijken, en niet naar de huishoudsamenstelling, bij het toekennen van regelingen om in bestaanszekerheid te voorzien.***

⁵ [Maatregelen voor bestaanszekerheid in een samenleving waar iedereen kan meedoen | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl](#)

⁶ [Cliënten in instellingen krijgen minder bijstand door voedingsgeld](#)

⁷ [Vrouw in bijstand krijgt geen extra geld voor kapotte koelkast: daar had ze zelf voor moeten sparen | Rotterdam | AD.nl](#)

Mensen die niet volledig kunnen werken horen niet in de Participatiewet

Onlangs kwam een nieuw SCP rapport uit: “Vertrouwen in de bijstand”⁸, waarin naar voren komt dat een groot deel van de mensen in de bijstand niet kan werken en dat er te veel focus binnen de bijstand ligt op ondersteuning naar betaald werk. We zien al sinds de komst van de Participatiewet dat mensen die langdurig niet in staat zijn om zelf aan de arbeidsmarkt mee te doen niet in de Participatiewet horen. Waar zij voor 2015 nog in de Wajong konden instromen, met veel meer inkomenszekerheid, leven ze nu in een regime dat veel strenger is en niet passend is voor mensen die wel willen, maar niet kunnen werken.⁹

- ➔ ***Wij roepen op om mensen die niet in staat zijn om zelf volledig het sociaal minimum te verdienen in loon meer inkomenszekerheid te geven door de regeling van de Participatiewet voor hen aan te passen.***
- ➔ ***Wij roepen op om de Wajong weer open te stellen voor mensen die niet in staat zijn zelf uit de Participatiewet te komen.***

Trek geld uit voor herziening van het arbeidsongeschiktheidsstelsel

Afgelopen jaren is er veel in het nieuws geweest over mensen die arbeidsongeschikt zijn. Als je niet genoeg hebt verdiend krijg je geen arbeidsongeschiktheidsuitkering, hoe ziek je ook bent. De FNV stuurde hier al een rapport over⁹, wij stuurde al eerder brieven hierover vanuit onze achterban¹⁰ en op 7 november kwam dit ook terug in een uitzending van Pointer¹¹. Mensen die minder dan 35% verdienvermogen verliezen krijgen geen arbeidsongeschiktheidsuitkering. In OCTAS kwam dit al naar voren en worden verschillende oplossingsrichtingen geschetst, maar worden nog geen politieke keuzes gemaakt. De komende maanden zullen we nauw blijven volgen welke kant dit op gaat. We zien nu dat in de begroting geen geld is opgenomen om het nieuwe stelsel in te richten. Ook is geen geld vrijgemaakt om een grotere groep een eerlijke arbeidsongeschiktheidsuitkering te verstrekken en de re-integratie veel meer op basis van het model van “samen beslissen”¹² in te richten. Zonder extra middelen kan dit stelsel niet rechtvaardiger worden gemaakt. Daarmee bedoelen we dat de hardheden eruit worden gehaald zodat mensen met een lager inkomen ook het recht krijgen op een arbeidsongeschiktheidsuitkering.

- ➔ ***Wij roepen op om geld uit te trekken voor herziening van het arbeidsongeschiktheidsstelsel en mensen met een lager inkomen hier eenvoudiger toegang toe te geven.***¹³

⁸ [Vertrouwen in de bijstand | Publicatie | Sociaal en Cultureel Planbureau](#)

⁹ [Wat is het probleem rondom WIA? - FNV](#)

¹⁰ [Laat de werkwens leidend zijn en focus minder op beoordelen](#)

¹¹ [Arbeidsongeschikt en in de knel | KRO-NCRV](#)

¹² [Samen beslissen in re-integratie - HAN](#)

¹³ [Verzuim door stress afgelopen jaar gestegen | Werkgever | ArboNed](#)

Vooral incidenteel geld voor ondersteuning naar en op een werkplek.

Individuele plaatsing en steun (IPS) levert al jaren meer geld op dan dat het kost in investeringen¹⁴. Voor mensen met een uitkering van het UWV is de inzet van IPS daarom ook allang geborgd. We zijn blij om te lezen dat er in 2025 extra middelen uit worden getrokken in de begroting voor IPS om meer mensen met een psychische aandoening van de gemeentelijke doelgroep naar werk te ondersteunen. Echter zien we in de begroting dat dit geld alleen voor de start van nieuwe trajecten in 2025 is uitgetrokken. GGZ-instellingen geven aan geen nieuwe IPS-trajectbegeleiders te kunnen opleiden, omdat ze geen zekerheid hebben dat ze ook na 2025 financiering krijgen voor trajecten van de gemeentelijke doelgroep. Gemeentes staan al erg onder druk om hun werk te kunnen blijven doen. We zijn bang dat zij zelf nooit voldoende financiële middelen hebben om deze trajecten te kunnen betalen.

- **Wij roepen op om structureel middelen uit te trekken, ook na 2025, om IPS aan te bieden voor de gemeentelijke doelgroep**

Te weinig controle op het voorkomen van psychisch verzuim

Al jaren is het psychisch verzuim op de arbeidsmarkt groot. De krapte op de arbeidsmarkt zorgt voor extra werkdruk. We maken ons zorgen over de vrijblijvendheid van preventiebeleid hierin en dat de inspectie weinig ruimte heeft om op Psychosociale arbeidsbelasting (PSA) bedrijven te controleren. Ons bereiken signalen dat individuele werknemers hier tegenaan lopen binnen bedrijven en nergens goed terecht kunnen als ze bijvoorbeeld niet lid zijn van vakbonden. Voor gezond en veilig werken is het daarom belangrijk om de Inspectie te versterken om op psychosociale arbeidsbelasting te controleren en dit steviger binnen de Arbowet te verankeren, zodat we de groei van psychisch verzuim kunnen omkeren,

- **Wij roepen op om meer middelen uit te trekken voor de Inspectie om te controleren op PSA.**
- **Wij roepen op om binnen de Arbowetgeving PSA nadrukkelijk een eis te maken van gezond en veilig werken.**

Naast bovenstaande concrete vragen bij de begrotingsbehandeling van Sociale zaken en Werkgelegenheid blijven we overkoepelend daaraan vragen om meer ademruimte, rust en zekerheid voor inwoners en gemeenten. Om een goed voorbeeld te noemen op dit vlak: het Bouwdepot¹⁵ zorgt voor meer rust en zekerheid van jongeren. We maken ons zorgen dat zulke initiatieven niet meer kunnen worden gefinancierd, door het ravijnjaar dat er aankomt. We roepen daarom op om gemeentes meer middelen te geven, zodat ze beleid met meer zekerheid kunnen bieden aan eigen inwoners. Het kan niet zo zijn dat de bezuinigingen en onduidelijkheid zorgen dat meer kwetsbare inwoners in de knel blijven zitten en dat het aantal mensen met psychische problematiek daarom blijft toenemen.

¹⁴ [Onderzoek - ips](#)

¹⁵ [Home - Het Bouwdepot](#)

We gaan uit dat we met deze brief een constructieve bijdrage leveren aan het begrotingsdebat SZW. Uiteraard zijn wij altijd bereid om punten toe te lichten kunt u contact opnemen met Laurien de Vos (laurien.devos@wijzijnmind.nl M 0628934290) of Thomas Pruijsen (thomas.pruijsen@wijzijnmind.nl M 06-30467036).

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "S.M.W.H. Melis", with a long horizontal flourish extending to the right.

Drs. S.M.W.H. Melis MA
Adjunct-directeur - manager beleid/ belangenbehartiging